

ΣΥΝΥΠΑΡΧΕΙΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΗΚΕΙΝ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Το **συνυπάρχειν** δεν ταυτίζεται πάντα με το **συνανήκειν**. Το **συνανήκειν** συνιστά ατομική και συλλογική **αρετή**, ενώ το **συνυπάρχειν είναι ουδέτερο**. Είναι δυνατόν να νοιώθουμε την ανάσα ενός φιλικού προσώπου και όταν ακόμη βρίσκεται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά μας. Αντίθετα άνθρωποι ζουν στη διπλανή πόρτα ή στο ίδιο σπίτι και νοιώθουν σαν ξένοι! Γιατί δεν επικοινωνούν και δεν έχουν αλληλοκατανόηση. Έτσι αισθάνονται σαν ξένοι ή και εχθροί ακόμη. Δεν αναφερόμαστε **στον φατικό λόγο!** Σε μια καλημέρα ή ένα νεύμα ευγένειας ή χαιρετισμό που μας λένε τόσο πολλά και μας φέρνουν ψυχικά τόσο κοντά! Στις μεγαλοπόλεις, ειδικά, αυτά είναι ψιλά γράμματα! Αλλά και στη γειτονιά, μας σήμερα αδιαφορεί ο ένας για τον άλλον. Κλεινόμαστε στον εαυτό μας και με τη συμπεριφορά μας συνήθως, προσβάλλουμε τον άλλον **αγνοώντας τον!** Μεμφιμοιρούμε συνεχώς και μας φταίνε όλοι και όλα! Αδιάφοροι στην Πόλη μας και χαλαροί στην Κοινότητα! Για την ακεραιότητα της Πατρίδας μας και για την ασφάλειά μας θαρρούμε ότι είναι **υπεύθυνοι μόνον οι «επαγγελματίες»!** Αυτοί να βγάλουν τα «κάστανα από τη φωτιά!» Εμείς απολαμβάνουμε, απλά, τη ζωή. **Η ακηδία βασιλεύει!**

Λησμονούμε ότι αυτό που μας κάνει ικανούς να αντιμετωπίζουμε τις δυσκολίες της ζωής μας, που σίγουρα θα βρούμε μπροστά μας, είναι η **συνεργασία με τον διπλανό μας**. Δεν πιστεύουμε ότι οι **ζωές μας είναι συνυφασμένες**. Δεν κατανοήσαμε τον νόμο της Φύσεως: Το σύνολο, ως **οντότητα**, παράγει έργο μεγαλύτερο από το άθροισμα των μερών. Μία επιπλέον δύναμη αναδύεται από ένα αρμονικό σύνολο, που αναβαθμίζει το άψυχο σε ζωντανό και τότε γεννιέται μία **ζωντανή οντότητα**.

Το αίσθημα του **συνανήκειν** ως **αρετή είναι μια υπέροχη επίκτητη ψυχική δύναμη, η οποία μετουσιώνει όλα τα μέρη σε μια σύνθεση με νέα χαρακτηριστικά**. Τότε το συνονθύλευμα μετατρέπεται σε οντότητα. Το όλον λαμβάνει **μορφή και δικό του περιεχόμενο**. Τότε μπορούμε να μιλάμε για **οικογένεια, κοινωνία, Πατρίδα**. Τότε έχουμε μπει σε πλαίσιο της **ηθικής συνύπαρξης**. Τότε νοιώθουμε «τον άλλο, ως εαυτό». Στην **αξιοπρέπεια** του άλλου αντικατοπτρίζεται η δική μας και κάθε περιορισμός δικός μας είναι έκφραση και αποδέσμευση της **εσωτερικής μας ελευθερίας**. Τότε αναδύεται η **ανυστερόβουλη αγνή αγάπη**. Τότε τα **προβλήματα γίνονται πιο ευεπίλυτα**.

Πότε, όμως, είναι εφικτό αυτό για ένα σύνολο ανθρώπων; Απλούστατα **όταν το συνυπάρχειν ταυτίζεται με το συνανήκειν**. Όταν αισθανόμαστε ότι έχουμε με τον διπλανό μας κοινά προβλήματα, επιτυχίες, ευτυχία και ευοίωνα μέλλον. Είναι η μαγική εκείνη συνθήκη, κατά την οποία αναδύεται μέσα μας αυθόρμητα το **υπέροχο συναίσθημα: ότι ανήκουμε σε ένα σύνολο, στο οποίο θέλουμε να ανήκουμε και εκείνο μας θέλει ως μέλος του**. Αυτό επιτυγχάνεται, κατά βάση, με τις ήπιες αρετές: την **ευγένεια, την καλοσύνη, την επιείκεια...** Τότε αναδύεται το λεπτότατο **ευεργετικό ενέργημα, η πραότητα (θηλότητα)!** Συνώνυμο του ιαπωνικού «*amae*», που σημαίνει **γλυκύτητα**. Το **ιδεόγραμμα** της λέξης *amae* είναι, όντως, εκφραστικότατο. **Απεικονίζει τη μητέρα να κρατάει στην αγκαλιά της το μωρό της! Είναι η κορυφαία εκείνη στιγμή, κατά την οποία το μωρό αισθάνεται τη μεγαλύτερη στοργή και ασφάλεια, η δε μητέρα κρατάει ό,τι πολυτιμότερο έχει στη ζωή.**

Θαρρούμε ότι το ιδεόγραμμα αυτό συνιστά την τελειότερη έκφραση της **θηλότητας (γλυκύτητας-πραότητας)**. **Ταυτόσημη με την εικόνα της Παναγίας μας, που έχει αγκαλιά τον Θεάνθρωπο. Αυτή είναι πεμπτοουσία του υγιούς συνυπάρχειν και συνανήκειν**. Συμφωνούμε όλοι μας, ότι δεν υπάρχει ωραιότερο συναίσθημα από το να γυρίζεις σπίτι σου, που τόσο επιθυμείς, και **να νοιώθεις την αγάπη όλης της οικογένειάς σου!!**

Η αναγέννηση της κοινωνίας προϋποθέτει την αναγέννηση του ατόμου. **Επιδίωξη είναι η ανάπτυξη της αλληλεγγύης, που είναι συνυφασμένη με την εμπιστοσύνη και το αίσθημα ευθύνης**. Η ανάπτυξη μιας **ανθρωπο-ηθικής**. Ο **διαλογικός τρόπος** επικοινωνίας και επίλυσης των διαφορών είναι ο μόνος ηθικός δρόμος πορείας μας. Ο καταλύτης των **αντιπαλοτήτων** και η καλλιέργεια **δεσμών με βασικό στοιχείο πλέξης τον αρχέτυπο δεσμό της οικογένειας, ήτοι τον ακατάλυτο δεσμό Μάνας και Παιδιού. Τον αρχέγονο αυτόν ανθρώπινο δεσμό της Οικογένειας οφείλουμε να καλλιεργούμε στη ζωή μας**. Να νοιώθουμε την **Πατρίδα μας ως εάν Μητέρα μας** και γιατί όχι τον Πλανήτη μας! Να μεταφερθεί στην Κοινωνία μας το κλίμα **αδελφοσύνης**, που συγκρατεί την υγιή οικογένεια.

Οι Αρχαίοι Έλληνες και κυρίως οι Αθηναίοι θεωρούσαν την **πραότητα ως συνώνυμο του Πολιτισμού και αντίθετο της βαρβαρότητας**. Η **πραότητα ταυτίζεται με τη μη βία**, ως μεσότητα ανάμεσα στην οξύθυμια και τη μαλθακότητα. Μια δύναμη δίχως σκληρότητα. Μια αγάπη δίχως θυμό, ωμότητα και επιθετικότητα που δείχνουν αδυναμία. **Γαλήνη εσωτερική, χωρίς μίσος ή αναισθησία**. Η **πραότητα (γλυκύτητα - θηλότητα)** συνιστά καλωσόρισμα, σεβασμό, άνοιγμα. Δύναμη που μπορεί να

μας κατευθύνει **προς το αγαθό και γι' αυτό είναι αρετή**. Αρετές σε ένα βαθμό, παθητικές και αποδοχής, γι' αυτό είναι πιο κοντά **στη σοφία**. Δεν υπάρχει σοφία ούτε άλλη αρετή χωρίς ένα βαθμό υποχωρητικότητας. **Πιο κοντά στην αυτοπειθαρχία και την επιβολή στον εαυτό**. Ενάντια μάλιστα στον εαυτό αν χρειαστεί. Και η **αγάπη σημαίνει υποχώρηση, γι' αυτό είναι γλυκύτητα και δωρεά**.

Οι **αρετές**, ήτοι οι ενσαρκωμένες **ηθικές αξίες**, ανήκουν και στα δύο φύλα ασχέτως εάν έχουν διαφορετική υφή, επειδή οι αξίες αναδύονται από τις επιθυμίες που διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Μέσα από ένα **μητρικό φίλτρο ακτινοσκοπούνται όλες οι πτυχές της ανθρώπινης προσωπικότητας, οπότε με την ολιστική διάπλαση αναπτύσσονται συνολικά και αρμονικά οι εσωτερικές δυνάμεις της ανθρώπινης φύσης**. Γι' αυτό κάθε **παιδαγωγός** οφείλει να έχει **πραότητα**, καθόσον συνιστά ένα εξιδανικευμένο είδος μητέρας και πατέρα. Αυτό το φίλτρο τού ανταποδίδει σαν αμοιβή το **μαντικό χάρισμα** και αναδύεται η άφατη πληρότητα και ολβιότητα που εισπράττει από το λειτούργημά του. Τότε η παιδαγωγία καθίσταται **πνευματική δημιουργία και ηθική ενέργεια**. Έτσι **μόνον αντισταθμίζεται, κατά κάποιο τρόπο, ο μόχθος του**.

Συμπερασματικά: Δεν μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος χωρίς γλυκύτητα και πραότητα. Ανεκτίμητος ο ρόλος της πραότητας σε κάθε διδασκαλία και παιδαγώγηση. **Πρώτο παράδειγμα εκείνο του Θεανθρώπου**.

Η πραότητα είναι συνώνυμη με τη γλυκύτητα και τη θηλότητα. Είναι δυνάμεις που **αρνούνται το κακό**. Γι' αυτό **συνιστούν αρετές**. Μας φέρνουν μας ενώνουν στις δυσκολίες της ζωής. Αναδύονται, όμως, από τη **σωστή πνευματική και ψυχική καλλιέργεια**.

Γιατί τα λέμε όλα αυτά; Για να προσεγγίσουμε πιο **ολιστικά** και πιο **ρεαλιστικά** τη ζωή μας. Ζούμε σε μία κοινωνία **μαζικού χαρακτήρα**. Ο καθένας μας επιθυμεί την ελευθερία του και την απόλαυση της ζωής του. Η όμορφη αυτή ζωή, όμως, προϋποθέτει και την αντίστοιχη του διπλανού μας! Δεν είναι θεός ο άνθρωπος ούτε και θηρίο για να ζει **μονήρη βίο!** Γι' αυτό πολύ εύκολα η ζωή εκφυλίζεται και παίρνει **χαοτικό χαρακτήρα, άχρωμο, άγευστο και ειδική**. Καταστρέφει την ανθρώπινη ταυτότητα, άρα δεν έχουμε κοινωνία ανθρώπων αλλά **συνονθύλευμα**.

Σε αυτού του είδους της κοινωνίας εύκολα δημιουργούνται «κλειστοί οριακοί κύκλοι» συμφερόντων με απρόβλεπτες συνέπειες για το γενικό καλό. Ακόμη και αυτοί που συμμετέχουν αλλοτριώνουν τον εαυτό τους διαστρέφοντας την ωραία έννοια του **συνανήκειν**. Ούτε και η ολοκληρωτική **ομογενοποίηση** ενός δημοκρατικού λαού είναι εφικτή. Μια **ενότητα στην πολυποικιλότητα** είναι επιδίωξη, αλλά είναι πάντα δυναμική και κρίσιμη. Συνιστά μια λεπτή ζώνη υψηλής ποιότητας (αρετής) που επιτυγχάνεται με δημιουργικό διάλογο και λεπτές προσεγγίσεις διανοητικού, συναισθηματικού και ηθικού χαρακτήρα συγχρόνως. Είναι η **αρετή του συνανήκειν** με υψηλούς ευρείς στόχους, όπως είναι τα **πατριωτικά και εθνικά οράματα, με καλλιέργεια κοινών θεσμών και δεσμών**. Τουτέστιν με τις **κοινές αξίες**, που πραγματώνονται σε **αρετές**.

Κοντολογίς, οφείλουμε να καλλιεργούμε **κοινωνική συνείδηση**, που να ενώνει με συμπληρωματικό αρμονικό τρόπο τους ανταγωνιστικούς όρους: **συναίρεση/ σύγκρουση, ελευθερία-ισότητα-αδελφσύνη και δικαιώματα/ υποχρεώσεις-ευθύνες, εθνική ενότητα/ κοινωνικοί και ιδεολογικοί ανταγωνισμοί**. Αυτό είναι το έργο **ολιστικής παιδείας**. Ο άνθρωπος να μορφωθεί σε **Άνθρωπο Πολίτη**, καλλιεργώντας ένα **ολόγραμμα αρετών**. **Δύσβατη πορεία!**

Γι' αυτό προτείνουμε τις ήπιες αρετές, ως **ενδόσιμο για τις ισχυρές: φρόνηση, ευψυχία, σωφροσύνη, δικαιοσύνης... αγάπη**. Να κάνουμε το **πρώτο θετικό βήμα προς την ανθρωποποίηση**. Η **αγωγή** αρχίζει από το λίκνο και δεν περατώνεται παρά στο τέλος του βίου. Προϋπόθεση, όμως, της αγωγής των νέων είναι το **παράδειγμά** μας, ως η μόνη ασφαλής μέθοδος. Άρα εμείς οι μεγαλύτεροι οφείλουμε εκτιμώντας την τεράστια σημασία των αρετών να τις καλλιεργούμε διαρκώς δια βίου.

Μόνον οι ενάρετοι άνθρωποι μπορούν να δημιουργήσουν το υπερευαίσθητο κλίμα του συνανήκειν. Όσο **χωλαίνει** η Οικογένεια, η Κοινότητα και η Πατρίδα από την έλλειψη του συνανήκειν, η απομάκρυνση τού ενός από τον άλλον θα γίνεται **χαώδης και θα επικρατεί η βαρβαρότητα και το μίσος**. Η Κοινωνία θα καθίσταται **συνονθύλευμα** και θα αναδύεται η **αβεβαιότητα και η δυστυχία**.

Τί θα διαλέξουμε; **Μονόδρομος:** Η εξειδικευμένη εκπαίδευση να συνδυασθεί με την Ολιστική Παιδεία, ώστε οι ειδικοί να υπάρχουν, αλλά να αισθάνονται **πρώτα, ως ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΟΙ**.

Δημήτρης Κ. Μπάκας
Ιανουάριος 2021